

УДК 378.014(477.82)

Т. П. Матиюк,
методист, спеціаліст управління освіти Луцького міськвиконкому,
заступник керівника міського методичного центру (1985–2006 рр.)

Коли мета спільна

Ветеран галузі згадує про свою співпрацю з Волинським інститутом післядипломної педагогічної освіти, коли працювала на різних посадах – від шкільного вчителя до спеціаліста міського управління освіти, заступника керівника міського методичного центру.

Ключові слова: методичне об'єднання, загальноосвітня школа, методкабінет, експериментальний майданчик.

Matiuk T. P. Common Goal.

The article deals with the author's memories about her cooperation with the Volyn In-Service Teacher Training Institute, while she was holding different posts – from a school teacher to an expert of Municipal Department of Education.

Key words: methodical association, comprehensive school, methodical room, experimental platform.

Якщо хочеш досягти своєї мети, мало увесь час думати про неї – треба увесь час до неї йти.

Дені Дідро

Із 36 років своєї педагогічної діяльності 28 я пропрацювала у системі загальної середньої освіти міста Луцька. З 1981 р. – як учитель фізики ЗОШ № 3, із 1985 по 1989 рр. – як методист міського методичного кабінету, з 1990 по 2006-й – як спеціаліст управління освіти, заступник керівника міського методичного центру. Працюючи в міську з 1985 по 2006 рр., я була вчителем-сумісником фізики ЗОШ № 7, а з 2006 по 2009-й – основним учителем фізики цієї школи. А в освіту Луцька прийшла, набувши певного досвіду в школах Камінь-Каширського, Ківерцівського районів та Луцькому СПТУ № 2.

Зупинюсь на основних напрямках співдії з Волинським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти відповідно до посад, на яких я працювала в зазначені періоди.

Співпраця з Волинським інститутом удосконалення учителів (так він тоді називався) почалася з січня 1981 року, коли Луцька ЗОШ № 3 підпала під перевірку обласного управління освіти. Саме тоді я познайомилася із завідувачем кабінету фізики Б. П. Терпелем, який відвідував уроки, проводив контрольні зрізи. Він досить коректно давав поради, наголошуючи на політехнічному спрямуванні курсу фізики. Наслідком цієї співпраці був укладений збірник задач із технічним змістом. У школі проводилися семінари для учителів фізики області, які проходили курсову перепідготовку на базі інституту.

Після року роботи в СШ № 3 мене рекомендували на посаду голови міського методичного об'єднання вчителів фізики (зав. методкабінетом Н. П. Терлецька).

1985 року я прийшла працювати методистом у міській методичний кабінет, не уявляючи, що і як робити. Тоді ж за направленням Волинського інституту вдосконалення вчителів пройшла навчання в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти в Києві.

Із почуттям вдячності...

Василь Олександрович Сухомлинський наголошував: «Від того, яке було дитинство, хто вів дитину за руку у дитячі роки, що ввійшло до її розуму й серця з навколишнього світу, – від цього значною мірою залежить, якою людиною стане сьогоднішній школяр».

Педагог-організатор потребує глибоких знань, широкої ерудиції, філософського, логічного мислення, розуміння життя, а з іншого боку – доброти, людяності, теплоти, вміння розуміти і прощати, співчувати і водночас вимагати, одне слово – любити.

Перебуваючи на курсах підвищення кваліфікації, педагоги-організатори переконалися, що наша професія – це людинознавство.

Ми отримали цікаву, змістовну інформацію на лекційних, практичних заняттях Н. М. Ткачук, О. І. Остапівського, Г. Я. Лук'янчук, О. П. Муляр, Л. І. Турчиної, А. О. Корнейко, В. С. Вознюка, Н. А. Поліщук, А. М. Луцюка, Н. В. Ясінської, В. Г. Панчишина, Ю. В. Негуджа, О. В. Рудь, І. В. Никитюк.

Викладачі акцентували нашу увагу на знанні педагогіки та психології, володінні методиками розвивальної навчально-виховної роботи, глибокою ерудицією в усіх галузях знань, що передаються дітям.

Грина Вікторівна Никитюк – куратор нашої групи, завідувач відділу виховної роботи – зосередила увагу на актуальності проблеми «Виховна діяльність школи – цілісна педагогічна система». У цьому ми переконалися, перебуваючи у КЗ «Луцький навчально-виховний комплекс "Гімназія № 14 імені В. Сухомлинського" Луцької міської ради Волинської області».

Нас вразив у гімназії народний етнографічний музей «Світлиця», зразково оформлена експозиція вишитих рушників. Ми ознайомились із виховною системою цього навчального закладу «Формування національної свідомості та самосвідомості в учнів, батьків, учителів», яка ґрунтується на вивченні родоводу кожного учня з урахуванням виховного досвіду сім'ї і родини засобами етнопедагогіки через символічну клас-родину,

проведення родинних свят із представлення родоводу учнів. Для нас, слухачів, цей навчальний заклад є центром національно-патріотичного спрямування.

Наша колега педагог-організатор цієї гімназії Наталія Миколаївна Рожок поділилася досвідом роботи з теми «Лідерство як запорука життєвого успіху в контексті учнівського самоврядування».

Цікаво презентувала свою роботу педагог-організатор – методист Тетяна Миколаївна Куса із КЗ «Луцька гімназія № 21 імені Михайла Кравчука Луцької міської ради Волинської області» (круглий стіл «Теорія і практика організації учнівського самоврядування у навчальних закладах»).

Нас зорієнтували на пріоритетний напрям роботи – національно-патріотичне виховання, особливо дослідження народних звичаїв, обрядів, традицій українського народу.

Цьому допомагають збірки Волинського етнографа О. П. Кондратович, яка невтомно працює над виявленням, вивченням та популяризацією духовних надбань своїх країн. Кожен мав можливість придбати збірник вибраних статей Олександри Павлівни «Продуктоване серцем».

На курсах підвищення кваліфікації ми були учасниками благодійної акції, організованої громадським об'єднанням «Волонтерський центр "Серце патріота"», одним із засновників якого є ректор ВППО, депутат обласної ради П. С. Олешко. Акція проходила на підтримку волинян, які виконують свій військовий обов'язок у зоні антитерористичної операції.

Вражені тематичною зустріччю «З Україною в серці», учасником якої був академічний камерний оркестр «Кантабіле» Волинської філармонії (керівник – народний артист Товій Рівець).

Слухачі курсів підвищення кваліфікації педагогів-організаторів

Здається, що три тижні – це багато. Коли вчитель займається улюбленою справою, підвищує свою фахову майстерність, втілює найзаповітніші мрії у роботу – ось тоді це справжні курси підвищення кваліфікації.

Вчителі початкових класів, які приїхали на курси згідно з навчально-тематичним планом, ознайомилися з новою програмою. Під час практичних занять взаємодіяли з усіма учасниками педагогічного процесу.

Тоді, як, втім, і тепер, програми з фізики, як і решти предметів загальноосвітньої школи, постійно змінювалися. Це ставило перед керівниками шкіл, учителями, методистами все нові проблеми і завдання. Тому стало зрозумілим, що потрібно дивитись далі, шукати нові інструментарії.

Невдовзі начальник управління освіти Луцького міськвиконкому М. Х. Махомед, який поважав і цінував педагогічну науку, поставив за мету підняти освіту Луцька з «емпіричного» до наукового рівня. Не все було гладко: частина педагогів, керівників шкіл підсміхувались: «Для чого нам ця наука? У нас все добре». Та саме завдяки далекоглядності й наполегливості Михайла Хомовича, творчому підході завметодкабінетом Н. Г. Мокійчук усі категорії педагогів міста почали опановувати теорію, розроблену Ю. К. Бабанським, й адаптувати її до своїх умов праці. Освоюючи втілення ідей оптимізації в навчально-виховний процес, ми зрозуміли, що теорія оптимізації передбачає особистісно зорієнтоване навчання при затратах розумно обґрунтованого часу. Про необхідність вивчати кращий досвід інших, обмірковувати здобутки колег свідчить відома цитата І. Ньютона: «Я бачив далі за інших лише тому, що стояв на плечах велетнів». Тож цікавими і надзвичайно важливими для нас були зустрічі з учителями-новаторами з Рівного, Львова, Чернігова, Ужгорода, творчі поїздки до Житомира, Ірпеня, Бреста, які організувала Н. О. Дроботова. Вони давали привід порівняти свою роботу з роботою визнаних майстрів.

Серед переліку обов'язків методиста провідною була праця з учителями фізики та інформатики. Підсумком діяльності з проблеми оптимізації й комп'ютеризації навчально-виховного процесу став досвід роботи мене як методиста, вивчений, узагальнений та поширений завкабінетом фізики Н. О. Дроботовою, – «Вдосконалюючи педагогічну майстерність» (1987 р.).

Хоча кожен учитель має право на особистісний простір, конкретну технологію навчання і виховання, ми завжди говорили колегам: «Ви повинні вибудувати свою творчу лабораторію, беручи за канву поради психолого-педагогічної науки і власного перевіреного досвіду». А ті заходи, які проводив Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, були свого роду мотивацією створення таких лабораторій. Для прикладу:

- в учителя гімназії № 4 А. О. Карпця – «Удосконалення учнями самостійного здобуття знань у підготовці до обласних конкурсів юних фізиків, юних винахідників та раціоналізаторів»;
- у вчителя гімназії № 14 В. С. Силки – «Використання саморобних приладів при проведенні підсумкового фізичного практикуму»;
- в учителя НВК № 26 В. О. Савоша – «Комп'ютерне моделювання фундаментальних фізичних дослідів»;
- у вчителя гімназії № 21 В. Є. Захарчук – «Особистісно зорієнтоване навчання при вивченні фізики».

З 1990 року я стала працювати на посаді спеціаліста управління освіти Луцького міськвиконкому. Серед інших обов'язків мені доручили

Учасники Всеукраїнського семінару завідувачів кабінетів фізики обласних інститутів удосконалення вчителів (початок 80-х рр.)

керувати сектором пошуково-дослідницької роботи міського науково-методичного центру, створеного на базі міського методичного кабінету. Консультували щодо змісту та форм роботи, зокрема, працівники інституту В. В. Вітюк, Л. О. Щоголева.

Співпрацюючи з ученими Волинського державного університету імені Лесі Українки та викладачами кафедри педагогіки і психології ВІППО було розроблено «Методичні рекомендації щодо проведення громадсько-державної експертизи при роботі шкільних та міських експериментальних майданчиків». Саме дослідно-експериментальний підхід до роботи заклав основи тісної співпраці з ученими С. Подмазіним (гімназія № 21), С. Бондаренко (гімназія № 18), участі у міжнародних проєктах «Оцінювання якості роботи школи», «Школа, що керує знаннями» (П. Хобзей, Л. Гриневич). Консультування педагогів, керівників шкіл, методистів на місці здійснювали викладачі та методисти Інституту післядипломної педагогічної освіти.

Допомогу з питань теорії і практики пошуково-дослідницької роботи надавали як викладачі Волинського університету, так і викладачі кафедри педагогіки та психології ВІППО, з якими видано ряд методичних посібників. Методисти навчальних кабінетів завжди були рецензентами методматеріалів керівників шкіл, учителів на обласну виставку «Творчі сходишки педагогів Волині».

Поєднання традиційного та інноваційного навчання стало нормою подальшої роботи з педагогічними кадрами Луцька. Всі семінари директорів навчальних закладів, заступників директорів шкіл з методичної та пошуково-дослідницької роботи проходили за участю директора інституту Г. С. Маслай, заступника директора Г. Д. Романчук, працівників кафедр управлінської діяльності, педагогіки та психології. Це були як виступи в теоретичних частинах семінарів, так і участь у роботі динамічних груп практичних частин. Результатом спільної роботи науковців, методистів, керівників навчальних закладів, учителів стали методичні рекомендації, які вироблялися за темою семінару, а потім видавалися.

Відомо, що у школі повинно бути розумне співвідношення основного і додаткового. Базис – інваріантна частина програми. В гімназіях та ліцеях виділяються години для дослідно-експериментальної роботи з учнями. Проте, на жаль, виші практично не готують до роботи в інноваційному форматі. Вчителі бояться працювати за новими технологіями, адже можуть прийти і запитати: «А хто вам це дозволив?». Тому, на мою думку, потрібно поглиблювати роботу шкільних, міських, обласних експериментальних майданчиків, приймати на своєму рівні необхідні нормативні документи.

Учителів-новаторів небагато – 1,5–2 %. Але саме вони є генераторами ідей, уміють створювати умови для інноваційної діяльності. Під час моєї роботи в управлінні освіти такими керівниками-новаторами були О. О. Ковальчук, Н. С. Луцюк, Н. І. Шкред, М. М. Кардаш, О. А. Мишковець, Л. І. Куцевич, Д. О. Гнатюк, В. О. Ольхович. Такими вони залишилися, хоча дехто вже працює вчителем-предметником.

У час, коли український освітній простір розширюється до європейського, нам потрібно готувати наших випускників до практичної інноваційної діяльності. А це – співпраця з фондами типу «Відродження» (ми добре пам'ятаємо підручники нового покоління, створені під керівництвом професора Р. А. Арцишевського). Тому підготовка випускника школи, який буде працювати в зовсім інших освітніх умовах, – це наша ближча і дальша перспектива.

Важливим напрямком співпраці міського управління освіти та Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти було залучення вчителів, керівників методичних об'єднань, методистів міського науково-методичного центру до роботи в проєктах інституту, творчих групах.

Участь у всеукраїнських науково-практичних конференціях давала можливість отримати найновішу інформацію про новації в системі загальної середньої освіти, спілкуватися з відомими науковцями України Г. Єльніковою, Л. Карамушкою, А. Сологубом, Л. Даниленко та ін.

У підсумку можна сказати, що співпраця з інститутом дала додаткові можливості творчого зростання педагогів, створення власних творчих лабораторій, а головне – духовного удосконалення нас як людей. Спасибі інституту за це!

На курсах ВІППО працює багато майстрів педагогічної справи. Викладач О. П. Муляр ознайомила слухачів з формуванням толерантності учнів, Т. П. Остапівська – з вихованням педагогічної культури батьків. В. В. Вітюк розповіла про важливість формування в молодших школярів ключової компетентності – уміння вчитись. С. М. Єндрущук акцентувала увагу на особливостях організації навчально-виховного процесу в початковій школі в сучасних умовах.

Цікаво був проведений тест «Що ви за птаха?». Нам, учителям, дали корисні поради щодо роботи з учнями та їх батьками.

Дуже цікавою була лекція «Наступність у діяльності дошкільного навчального закладу і початкової школи. Психологічні аспекти» Л. І. Турчиної, яка містила інформацію щодо психологічних особливостей дітей шкільного віку.

Захоплюючими були заняття з А. Ю. Жупанюк. Всі із задоволенням створювали з клаптиків паперу «людину в русі»; цікавим було штампування картоплею. Але найбільше сподобалося створювати пасхальну композицію із солоного тіста.

Змістовний, насичений теоретичний матеріал у В. С. Возюка, С. В. Папіж, Г. С. Шостак. Вони супроводжували його чудовими мультимедійними презентаціями.

Надзвичайно цікавими і змістовними були лекції та практичні заняття Н. А. Поліщук, О. І. Остапівського, В. В. Вітюк, А. М. Луцюка та вчителів-практиків Л. М. Никитюк, С. В. Папіж, Н. Л. Соняк. Велику подяку висловлюємо вчителям луцьких шкіл № 1, 2, 4 за надану можливість поглибитися власним педагогічним досвідом.

Ці курси дали змогу не тільки покращити свою фахову майстерність, а й надихають на більш ефективну роботу, з творчим підходом. Тому ми бажаємо всім педагогічним і науковим працівникам ВІППО подальших творчих успіхів і натхнення у роботі.

Курси закінчилися. Але все те, що отримали вчителі за цей час, – неоціненне. Роз'їхавшись по домівках та приступивши до щоденної педагогічної роботи, ми будемо прагнути передати нашим учням усі ці навички та набуття, котрі отримали в інституті.

Слухачі курсів підвищення кваліфікації вчителів початкових класів